

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
Харківський національний педагогічний університет  
імені Г. С. Сковороди  
Інститут післядипломної освіти

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія  
Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені  
Н. В. Остроградського

**УПРАВЛІНСЬКІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ  
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО  
РОЗВИТКУ ОСВІТИ**

*Матеріали Всеукраїнської  
науково-практичної конференції  
(20 квітня 2016 року)  
I частина*

**Харків - 2016**

негативном впливнн семейного кризиса и хронического стресса на психоэмоциональное состояние женщин и мужчин.

**Ключевые слова:** уровень субъективного контроля, актуальное психоэмоциональное состояние, психопатологическая симптоматика, психосоциальный стресс, тревога, депрессия.

*This article comprises comparative analysis of connections of subjective control level with actual psycho-emotional state of women and men from the crisis families. Excerption includes women and men at the age of 29-56 years and total number 418 persons. There were studied 224 women and 194 men from the crisis families. The analysis of results of correlation analysis allows to make conclusions about negative influence of family crisis and chronic stress to psycho-emotional state of women and men.*

**The key words:** level of subjective control, actual psychoemotional state, psychopathological symptomatology, psychosocial stress, anxiety, depression.

УДК 371.11

## **ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПЛИВУ ВУЗІВСЬКОЇ ГАЗЕТИ НА ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ**

**Фендріков К. М.**

*У статті порушено проблему реалізації професійно-педагогічного потенціалу вузівської преси. Акцентовано увагу на ролі і значенні вузівської газети у формуванні професійної спрямованості студентів педагогічних вишів. Визначено фактори підвищення ефективності впливу вузівської газети на процес професійного становлення майбутніх учителів.*

**Ключові слова:** газета, вищий педагогічний навчальний заклад, майбутній вчитель, фактори, ефективність, інститут післядипломної освіти, ІПО.

**Постановка проблеми.** В останні роки в українському суспільстві спостерігається тенденція до значного зниження рівня соціального статусу вчителя, що, з одного боку, зумовлює небажання випускників педагогічних навчальних закладів виконувати соціально й професійно обумовлені функції, а з іншого, - об'єктивно підсилює необхідність у кваліфікованих учительських кадрах. Суспільна вимога підготовки нової генерації освітян з високим рівнем професіоналізму, загальної культури, творчим стилем аналітичного мислення продукує необхідність переоцінки й перегляду концептуальних підходів до формування професійної спрямованості студентів педагогічних вишів як основи мотиваційної сфери особистості майбутнього вчителя.

Актуальним постає розробка й втілення в практику педагогічних вишів таких засобів, які б, реалізуючи повною мірою свій виховний потенціал, забезпечували позитивний вплив на формування професійної спрямованості студентської молоді. Одним із резервів для розв'язання порушеної проблеми є

використання виховного потенціалу педагогічної преси, зокрема вузівських газет, які містять цінну інформацію про життя, творчу діяльність і педагогічний досвід відомих учених-педагогів, учителів-практиків, про виховні й освітні традиції педагогічного вишу, збуджують емоційно-позитивне ставлення до знань про вчительську професію, бажання втілити їх у практичну діяльність, активізують пізнавальну потребу майбутніх учителів у їх набутті, формують досвід соціальної поведінки, потребу в особистісній і професійній самореалізації. Окрім цього, різнобічна за змістом вузівська газета дозволяє майбутньому вчителю не тільки засвоїти певні наукові знання щодо суті, компонентів, особливостей педагогічної діяльності, але й сприяє більш виваженому усвідомленню себе в цій професії, особистих здібностей, перспектив і труднощів, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Історіографічний аналіз досліджуваної проблеми засвідчує той факт, що в науковому просторі сучасності накопичено певний обсяг знань з питань використання періодичної преси в освітньому просторі ВНЗ (С. Абдоков, Г. Амінев, Н. Баранова, М. Латушкін, Б. Лозівський, Н. Саєнко та ін.). Науковий інтерес у контексті порушеної проблеми мають наукові розвідки С. Бабікової, І. Елліс, Ю. Казакова, Є. Камишевої, О. Проскурні та ін., у яких започатковано розв'язання проблеми формування професійної спрямованості майбутніх учителів в освітньому просторі педагогічного вишу засобами педагогічної преси.

Утім, аналіз ступеня наукової розробки визначеної проблеми дозволяє аргументовано стверджувати, що до сьогодні відсутні наукові праці, в яких автори зверталися до обґрунтування професійно-педагогічного потенціалу вузівської преси як засобу формування професійної спрямованості студентської молоді, зокрема майбутніх учителів.

**Мета** статті – визначити й охарактеризувати фактори підвищення ефективності впливу вузівських газет на процес професійного становлення майбутніх учителів.

**Виклад основного матеріалу.** На підставі аналізу психолого-педагогічної літератури (В. Загв'язинський, Е. Зеєр, Є. Климов, Н. Кузьміна, К. Левітан, Є. Павлютенков, Л. Шевченко та ін.) встановлено, що професійне становлення особистості майбутнього фахівця передбачає оволодіння змістом професії, професійними вміннями й навичками, а також досвідом соціальної поведінки. Домінуючим компонентом і водночас фактором професійного становлення фахівця, зокрема майбутнього вчителя, слугує професійна спрямованість (установка на професію), яка є динамічним інтегрованим утворенням у структурі його особистості, що охоплює сукупність професійних потреб, стійко домінуючих мотивів надання переваги професії вчителя, професійних інтересів, цілей, потягів, ідеалів, настанов, ціннісних орієнтацій і характеризується його позитивним емоційно-ціннісним ставленням до педагогічної професії, бажанням, схильністю займатися нею, прийняттям її мети й завдань, орієнтує поведінку й діяльність майбутнього вчителя, спонукає до аналізу й оцінки професійно-педагогічної діяльності на основі набутої системи психолого-

педагогічних, методичних, фахових знань, умінь і навичок. Формування професійної спрямованості в студентів педагогічного вишу полягає в зміцненні в них позитивного ставлення до майбутньої професії, інтересу, схильності та здібності до неї, прагнення вдосконалити свою кваліфікацію після закінчення вищої школи, послідовному розвитку ідеалів, поглядів, переконань.

Непересічну роль у цьому процесі відіграє вузівська преса, яка безпосередньо й опосередковано відображає всі сторони життя вищого педагогічного навчального закладу, включаючи міжособистісні стосунки, естетику професійно-педагогічної діяльності, взаємозв'язок людини і природи тощо. Її педагогічний вплив на процес професійного становлення майбутніх учителів полягає в

- стимулюванні їхньої професійної спрямованості і пізнавальної активності в освітньому процесі;
- розширенні знань про складові, функції, особливості педагогічної діяльності;
- формуванні конструктивно-критичного світогляду і гуманістичних ціннісних орієнтацій;
- формуванні досвіду творчого самовираження, публічних виступів і спілкування в формах, притаманних засобам масової інформації;
- формуванні лідерських і комунікативних якостей;
- набуті журналістських умінь і навичок тощо [2].

На переконання дослідників [1; 2; 3; 4], передумовами успішної діяльності газети як засобу професійного становлення майбутніх учителів є такі:

- унормоване визнання ролі вузівської газети в якості елемента цілісного педагогічного середовища вищого педагогічного навчального закладу;
- конкретизація професійно-педагогічних завдань редакції на основі вивчення проблем, інтересів і потреб студентської читацької аудиторії;
- моніторинговий характер комунікативно-інформаційної діяльності газети з опублікуванням результатів досліджень (релевантність змісту; ситуативність (актуальність газетних матеріалів), об'єктивність висвітлення фактів, подій, явищ; декодованість текстів (простота, доступність для розуміння), діалогічність висвітлення проблем тощо);
- залучення до співпраці з редакцією газети широкого кола авторів-студентів і опертя на вітагенний досвід і фактор «ситуації успіху» в індивідуальній роботі зі студентами – авторами публікацій;
- поєднання критичної спрямованості матеріалів із конструктивним підходом (чітке зазначення адресату критики, причин виникнення негативних явищ і способів їх усунення тощо);
- відповідність стилістики і композиційно-графічної моделі вузівської газети особливостям сприйняття і смакові студентської аудиторії: поліфонічність і діалогічність матеріалів, принциповість позиції автора, гуманізація публікацій, сучасний дизайн;
- оптимізація режиму роботи редакції (періодичність випуску газети один (два) рази на тиждень, збільшення тиражу тощо);

- регулярне, планомірне вивчення ефективності роботи друкованого органу із залученням системи критеріїв й опублікуванням результатів досліджень.

На наш погляд, ефективність діяльності вузівської газети в значній мірі залежить і від того, як використовуються редакцією характерні для засобів масової інформації ресурси, а саме: знання суті педагогічної діяльності, закономірностей сприйняття інформації читацькою аудиторією, законів журналістської творчості, способів використання сучасних технологій дизайну тощо.

До факторів, урахування яких сприятиме підвищенню ефективності впливу вузівської газети на процес професійного становлення майбутнього вчителя, ми відносимо й важливість реалізації низки умов, як-от: ознайомлення майбутніх учителів на сторінках вузівської преси з виховними й освітніми традиціями педагогічних вишів; залучення майбутніх учителів у якості дописувачів вузівських газет; використання матеріалів вузівської преси в навчальному процесі.

**Висновки та перспективи подальшого дослідження.** Отже, визначені фактори підвищення ефективності впливу вузівської газети на процес професійного становлення майбутнього вчителя можна умовно поділити на чотири категорії:

а) фактори, пов'язані із змістом газетних публікацій, їх педагогічним спрямуванням – фактологічність, драматизм, адресність заголовків газетних матеріалів, поліфонічність і діалогічність текстів, оригінальність і постійне оновлення рубрик;

б) фактори врахування єдності змісту й форми його вираження (жанрове розмаїття, динамічність фотознімків, помірна контрастність, шрифтова культура, загальний дизайн тощо) з метою активізації емоційного й інтелектуального тону читача;

в) фактори співпраці вузівської газети зі студентами для вираження і формування громадської думки, реалізації їхнього власного творчого потенціалу, підвищення педагогічної майстерності й оволодіння журналістськими вміннями й навичками;

г) фактори забезпечення оптимальних умов роботи вузівської газети (співпраця з адміністрацією й громадськими організаціями, спонсорами, належне фінансування, значний тираж тощо).

Перспективним напрямом дослідження вважаємо обґрунтування педагогічних умов реалізації вузівською пресою професійно-педагогічного потенціалу.

### **Література**

1. Бабилова С.О. Технология оценки эффективности вузовской многотиражной газеты / С.О. Бабилова // Технология и мониторинг образовательного процесса: Инфор. метод. бюл. науч.-практ. конф. (Екатеринбург, 26 апр. 1996 г.). – Екатеринбург, 1996. – Вып. 2. – С. 5-9.

2. Казаков Ю.М. Педагогичні умови застосування медіаосвіти у процесі професійної підготовки майбутніх учителів: Дис. Канд. пед. наук. : спец.

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Ю.М. Казаков; Луганський нац. пед. ун-т ім. Т.Шевченка. – Луганськ, 2007. – 228 с.

3. Камшева Е.Ю. Педагогическая публицистика как средство воспитания интереса к учительскому труду у студентов педагогических вузов : Дис. канд. пед. наук : 13.00.01 – общая педагогика, история педагогики и образования / Е.Ю. Камшева; Уральский гос. пед. ун-т. – Екатеринбург, 2003. – 200 с.

4. Шипнягова Е.А. Формирование готовности будущих педагогов к интеграции медиаобразования в образовательный процесс школы: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Е.Я. Шипнягова. – Оренбург, 2003. – 20 с.

*В статье затронута проблема реализации профессионально-педагогического потенциала вузовской прессы. Акцентировано внимание на роли и значении вузовской газеты в формировании профессиональной направленности студентов педагогических вузов. Определены факторы повышения эффективности воздействия вузовской газеты на процесс профессионального становления будущих учителей.*

**Ключевые слова:** газета, высшее педагогическое учебное заведение, будущий учитель, факторы, эффективность, институт последипломного образования, ИПО.

*The article touches on the issue of the implementation of university presses professional-pedagogical potential. The attention is focused to the role and significance of university newspapers in the professional orientation formation of pedagogical universities students. The factors of the efficiency increase of the university newspapers impact in the process of future teachers professional formation are defined.*

**Keywords:** newspaper, higher educational establishments, the future teacher, the factors, efficiency, Institute of Postgraduate Education, IPE.

УДК 159.9

## РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ОНТОГЕНЕЗІ

Хижняк М. В.

*У статті розкрито особливості вікового розвитку складових комунікативної компетентності, а також вимоги до виховних дій дорослого, що сприятиме ефективній комунікації дитини на різних етапах онтогенезу.*

**Ключові слова:** соціальний інтелект, комунікативна компетентність, тип прив'язаності, мова як засіб спілкування, правило зміни ролей, уміння слухати, здібність урахувувати перспективу іншої людини, упередження, розпізнавання емоцій, одночасне переживання різних емоцій, регуляція емоцій, емоційна регуляція, що спрямовується опікуном, феномен соціальної звірки, «робоча модель» взаємин.